

Petolintujen seurantaohjeet

Petolintuseuranta
Eläintieteen yksikkö
PL 17
00014 Helsingin yliopisto

Helsinki 2011

**LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
ELÄINMUSEO**

Ohje on saatavana myös internetistä:
<http://www.luomus.fi/elaintiede/rengastus/rengastajat/tiedostot/>

Ohjeen toimitti: Juha Honkala
Kartan käyttöoikeuslupa: MML/VIR/MYY/240/09
Kansikuva: Huuhkajan pesäpoikanen. Pia Rännänen, 2011.

Valokuvat: © Pia Rännänen, Seppo Vähätalo

SISÄLLYS

1	Tausta ja tavoitteet	4
2	Ajantarve, ryhmätyö ja apuvälineet	4
3	Seurantaruudun valinta	5
4	Tutkimuskausi	5
5	Tutkimus maastossa	5
	5.1 Petolintureviirien kartoituksesta ja pesien etsinnästä	6
	5.1.1 Päiväpetolinnut	6
	5.1.2 Pöllöt	9
6	Havaintojen tulkinta	11
7	Petolintulomakkeiden täyttäminen ja tulosten raportointi	11
8	Laskennan toistaminen seuraavina vuosina	13
9	Pesälomake, petolintujen pesärekisterin perusta	13
10	Mitä petolinnuillemme kuuluu?	13

1 Tausta ja tavoitteet

Maakotka, merikotka, muuttohaukka ja sääksi ovat olleet 1970-luvun alusta alkaen valtakunnallisen seurannan kohteina Suomessa. Tunturihaukan erityisseuranta aloitettiin vuonna 2000. Muiden petolintujen kokonaiskannoista, pesimistuloksesta ja kannankehityksestä ei vielä 1980-luvun alussa ollut saatavilla ajan tasalla olevia ja luotettavia, valtakunnallisiin tutkimuksiin perustuvia tietoja. Niitä kuitenkin tarvitaan petolintujen suojelussa ja ympäristön seurannassa. Eläinmuseo ja ympäristöministeriö aloittivat 1982 petolintukantojen seurantatutkimuksen, jonka tavoitteiksi asetettiin:

- (1) perustiedon kerääminen Suomen päiväpetolintu- ja pöllökantojen tilasta (populaation koko ja pesimistulos)
- (2) vuosittaisten kannanvaihteluiden ja pitkäaikaissuuntausten selvittäminen ja
- (3) suojeluviranomaisten käyttöön tarkoitetun pesärekisterin perustaminen ja ylläpitäminen.

Petolintuseuranta on toteutettu näytealamenetelmällä ruutuseurantana, johon liittyy pesälomakkeiden keruu. Vuodesta 1986 lähtien on lisäksi koottu tiedot pesinnän onnistumisesta kaikilla rengastajien tarkastamilla petolintureviireillä. Seuraavassa esitellään ruutuseurannan ja pesäilmoitusten ohjeet.

2 Ajantarve, ryhmätyö ja apuvälineet

Ruutuseuranta soveltuu parhaiten talkoomielisille ryhmille, joiden ydinjoukon muodostavat rengastajat. Ruudussa pyritään liikkumaan maastokauden aikana vähintään 200 tuntia, mutta hyvään tulokseen pääsemiseksi on arvioitu tarvittavan n. 400 maastotunnin panos vuosittain. Useamman harrastajan suunnitelmallinen yhteistyö on siis seurannan onnistumisen edellytys.

Turhaa kiipeilyä munapesille tulee välttää (hylkäysvaara). Kiiwetessä on oltava kunnollinen kiipeily- ja suojarustus ja aina avustaja retkikumppanina. MP3-soitin, pilli tai muu äänitrappi voi olla hyödyllinen asuttuja reviiirejä etsittäessä.

Ruudun peruskartat (1:25 000), kompassi ja GPS-laite ovat tarpeen pesiä paikannettaessa.

3 Seurantaruuuden valinta

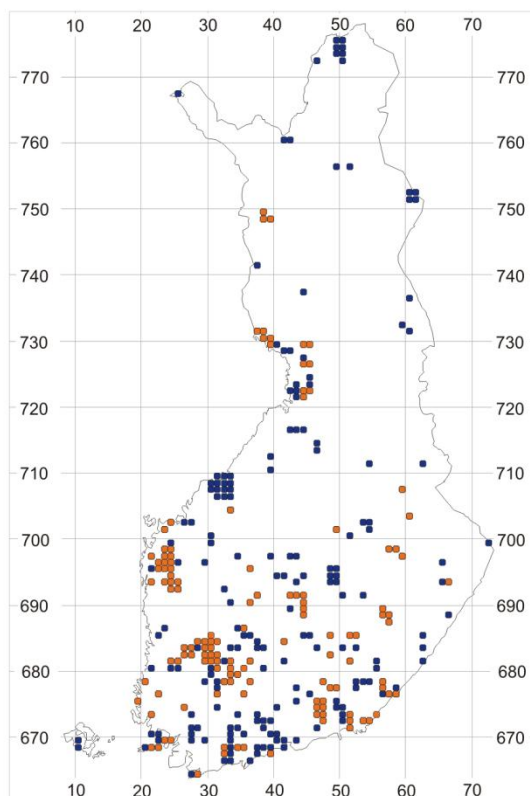
Tutkimuksen perusyksikkö on 10x10 km:n yhtenäiskoordinaatiston mukainen seurantaruuu. Ruudut ovat täsmälleen samoja kuin lintuatlaksessa eikä niiden rajoja voi muuttaa. Seurantaruuu on työryhmän vapaasti valittavissa, mutta päällekkäisyyksien välttämiseksi tulee ensin ottaa yhteys Eläinmuseon Petolintuseurantaan. Ruuu tulee valita siten, että sen tutkiminen on tulevaisuudessakin taattu. Ruudulle nimetään ruuuvastaava, joka huolehtii tutkimuksen käytännön järjestelyistä ja tulosten raportoinnista. Huom. uusiin peruskarttalehtiin ei ole merkitty yhtenäiskoordinaatistoa. Yhtenäiskoordinaatiston mukaisiin ruutuihin voi tutustua Suomen Lintuatlaksen sivuilla:

<http://atlas3.lintuatlas.fi/tulokset/ruudut>

tai Maanmittauslaitoksen palvelussa:

www.kansalaisen.karttapaikka.fi

Valitsemalla ensin Asetukset välilehden ylhäällä oikealla näkyvästä valikosta pääsee valitsemaan Pelastuspalveluruuduston, joka otetaan käyttöön ruudun alaosan komentonäppäimellä. Mittakaavatasossa 1:200 000 voi tarkastella ruutuja.

Tutkittujen petoruutujen sijainti 10 x 10 km ruuduittain vuosina 1982–2010 (sininen) ja vuonna 2010 (oranssi). Sinisten ruutujen seurantaan kaivataan jatkajia. Myös uudet tutkimusruudut kartan valkoisille alueille ovat tervetulleita.

4 Tutkimuskausi

Maastokausi kestää tammi–maaliskuulta (pöllökuuntelut) elokuulle (lentopoikastakseeraukset). Pesä, koloja ja pöllöille sopivia telkänpönttöjä voi etsiskellä myös talven hiihtoretkillä ”varastoon” seuraavaa maastokautta varten. Jos intoa riittää, kannattaa talvikaudella rakentaa tekopesiä ja kohentaa pönttöjä.

5 Tutkimus maastossa

Maastotyön tavoitteena on löytää tutkimusruuduilta kaikki petolintujen asutut reviirit ja pesät. Maastotyössä on kolme vaihetta:

(1) reviirien kartoitus pöllöjen yöllistä soidinhuulua kuuntelemalla (pöllöretket) ja päiväpetolintujen soidinlentoa seuraamalla (kiikarointia hyvältä näköalapaikalta)

(2) pesien etsintä ja ruudun tarkka läpikäyminen pesäpoikasaikaan (muista, että yhteistyö on voimaa!) ja

(3) ruudun karkea läpikäynti (uusien pesien etsintä) ja reviirien tarkistus (pääsi-vätkö poikaset lentoon) lentopoikasaikaan.

Reviirien ja pesien löytymistä helpottavat yhteistyönä järjestetyt

- pöllöjen kuunteluyöt tammi–maaliskuussa
- haukkojen soidintarkkailupäivät huhtikuussa
- pöllöpesien etsintätalkoot toukokuussa
- haukanpesien etsintätalkoot kesäkuussa
- pöllöpoikueiden kuunteluyöt touko–kesäkuussa
- haukka-poikueiden kuunteluammut heinäkuussa.

Nämä talkoot järjestää yleensä ruutuvastaava. Ruutuvastaava on ruudun ”pomo” -häneen ollaan yhteydessä, kun ruudulle viedään pönttöjä tai rakennetaan tekope-siä. Tämä on oleellista päällekkäisyyksien välttämiseksi. Näin toimien varmistetaan ruudun tehokas seuranta. Ruutuvastaava kerää jatkuvasti kaikki seurantaruu-tuun liittyvät petolintuhavainnot ja jakaa tarvittaessa halukkaille vastuualueita (maaston mukaan, haukkaryhmä, pöllöryhmä jne.). Ruutuvastaava raportoi saavu-tetut tulokset sekä ryhmän jäsenille että Eläinmuseolle.

5.1 Petolintureviirien kartoituksesta ja pesien etsin-nästä

Seuraavassa pyritään antamaan reviirien toteamista ja pesien etsintää helpottavia vihjeitä sekä päiväpetolintujen että pöllöjen osalta. Vihjeitä on poimittu seuraavista lähteistä:

FORSMAN, D. & WIKMAN, M. Päiväpetolintujen poikasten rengastus. Rengasta-jan käsikirja ja v. HAARTMAN, L. etc. 1963–1973. Pohjolan linnut värikuvin. Hel-sinki (tähdellistä tietoa mm. muninnan ajoittumisesta, hautomis- ja pesäpoikasvai-heen kestosta ja kullekin lajille ominaisesta pesäpaikkakäyttäytymisestä).

Rengastajan käsikirjasta löytyy vinkkejä myös aikuisten petolintujen pyyntiin (Dick Forsman ja Marcus Wikman) sekä pöllöjen rengastukseen (Pertti Saurola). Rengastajan käsikirja löytyy Eläinmuseon Lintuvaara-palvelusta.

Myös näistä teoksista löytyy runsaasti alan tietoa: FORSMAN, D. Suomen haukat ja kotkat. Kirjayhtymä, 1993 ja SAUROLA, P. Suomen pöllöt, Kirjayhtymä, 1995.

5.1.1 Päiväpetolinnut

1) Reviirien kartoitus

Kaikkien päiväpetolintujen soidinmenoihin liittyy kaartelua ja lentokisailua pesä-paikan yllä. Hyvältä näköalapaikalta (esim. korkea kallio tms.) voi tavallisesti seu-rata usean parin soidinmenoja. Menetelmä soveltuu parhaiten isojen petolintujen reviirien kartoitukseen, sillä kookkaat linnut näkyvät kauas. Muuttavilla haukkala-jeilla kisailu keskittyy lyhyelle ajanjaksolle ennen muninnan alkua. Hiirihaukka ja piekana kisailevat tiiviisti 2–3 viikon ajan muutolta palattuaan. Kanahaukalla tämä kisailu ei ole yhtä kiivasta ja keskittynyttä, vaan linnut saattavat esittää soidinlen-toa pitkän jakson aikana. Soidinlennon jälkeen linnut syöksyvät usein alas met-

sään. Joskus haukat laskeutuvat suoraan pesälle, mutta tavallisimmin ne vain osoittavat alueen, jolta pesää kannattaa etsiä.

2) Pesien etsintä

Koko ruutu käydään järjestelmällisesti läpi pesäpoikasaikaan kesäkuussa. Perimmäisenä tavoitteena on löytää kaikki ruudussa pesivien petolintujen pesät. Käytännössä tähän ei monessakaan tapauksessa vielä ensimmäisen vuoden aikana päästä muiden kuin kanahaukan osalta, mutta tieto kumuloituu vuosien mittaan ja jo toisena tutkimusvuotena tilanne on varmasti aloitusvuotta paremmin hallinnassa. Pesien etsintä on melkoisesti jalkatyötä vaativaa puuhaa, jossa yhteistyö on valttia: jaetaan työt usean havainnoitsijan kesken.

Monet lajit ovat soidinaikana varsin äänekkäitä, jolloin pesän voi löytää lintujen ääntelyn perusteella. Erityisen äänekkäitä ovat molemmat Accipiter-lajit, jotka huutelevat lähes poikkeuksetta pesän läheisyydessä. Falco-lajit saattavat myös huudella kiivaasti, mutta tämä ei aina ole varsinaista soidinäytä vaan usein varoittelua ihmisen tullessa pesän lähelle. Hiirihaukka ja piekana naukuvat hyvin laajalla alueella, joten äänen kuuluminen ei välttämättä merkitse, että pesä on lähellä. Jotkut hiirihaukat eivät lainkaan varoittele pesällä, vaan lähtevät jo kaukaa karkuun pesää lähestyvää ihmistä. Ääniatrapin käyttö saattaa myös paljastaa pesäpaikan. MP3-soitin tai ns. haukkapilli ovat varsin käyttökelpoisia molemmille Accipiter-lajeille ja hiirihaukalle. Linnut vastaavat herkästi atrappiin elleivät jo muutenkin ole äänessä. Menetelmä saattaa olla soveltamiskelpoinen myös pienille Falco-lajeille. Emolintujen varoittelu ja poikasten ruuankerjuuäänet ovat varsinkin isojen poikasten aikaan apuna pesää paikallistettaessa. Pesän läheisyydessä emolinnuilla on vakituisia istumapuita, joiden alta löytyy runsaasti kalkkiläiskä ja myöhemmin pesimäkauden edetessä myös emolintujen sulkia. Naarashaukat syövät koiraiden tuomat saaliit lähellä pesää. Tällaisia paikkoja ovat suuret kivet, juurakot ja tuulen kaatamat puunrungot. Kalkkiläiskät, sulat ja saalisjätteet kielivät siten pesän läheisyydestä.

Petolintu, joka määrätietoisesti taittaa taivalta saalista tai pesäaineksia kantaen, on yleensä menossa pesälle. Pesän paikantaminen helpottuu, jos saaliinkuljetushavaintoja on useista eri suunnista kohti pesää. Esimerkiksi suohaukkojen pesät löytyvät helpoiten emojen liikkeitä seuraamalla.

Jotkut lajit suosivat pesäpaikan valinnassaan tietyntyypistä maastoa, jolloin pesän etsintä voidaan keskittää ko. habitaattiin. Tällaisia lajeja ovat etenkin varpushaukka ja kanahaukka. Muut petolinnut eivät ole pesäpaikan valinnassaan yhtä sitoutuneita.

VARPUSHAUKAN tyypillinen pesimäympäristö on soistunut, matalakasvuinen ja tiheä koivunsekainen kuusikkokorpi. Tiheäoksaiseen korpikuuseen rakennettu hatara pesä sijaitsee hyvin usein puron tai kuivatusojan läheisyydessä, sillä nämä tarjoavat mainion lentolinjan monasti hyvinkin vaikeakulkuiseen tiheikköön. Varpushaukka rakentaa yleensä uuden pesän joka vuosi, joten muutama vanha pesä on usein merkinä lajin oleskelusta paikalla. Korpikuusikoita on paljon hakattu ja kuivatettu ja varpushaukan pesä saattaa nykyään löytyä tiheistä taimikoistakin.

KANAHAUKAN pesä sijaitsee useimmiten hyväkasvuisessa, vanhassa ja vankkarunkoisessa koivunsekaisessa kuusikossa – monesti seudun parhaassa ja komeimmassa metsälohkossa. Pesämaastossa ei saa olla runsasta aluspuustoa, sillä haukka ruokailee maassa ja vaatii ruokailupaikaltaan hyvää näkyvyyttä ympäristöön. Pe-

sän läheisyydessä on usein jokin maastomerkki kuten suonreuna, metsäaukio tai peltotilkun kulmaus. Tyypillistä on pesintä puronnotkoissa ja jokivarsilla. Sama pesä voi olla käytössä vuosikymmeniä; tavallisimmin reviiirillä kuitenkin on 2–3 vaihtopesää, joita pari käyttää vuorotellen. Kanahaukka voi pesän lähistöllä olla hyvin aggressiivinen ja päälleikävä.

MEHILÄISHAUKAN pesä on usein rehevässä sekametsässä, mutta myös lähes puhtaassa lehtimetsässä tai tuoreessa kuusikossa – ei välttämättä vanhassa järeässä puustossa kuten kanahaukan. Se sijaitsee tavallisesti jonkinlaisen aukean tai rannan tuntumassa ja useammin kuin muiden suurpetolintujen pesät lähellä ihmisasumuksia. Tavallisimmin kuusessa sijaitseva pesä on koristeltu runsaammin tuoreilla lehvillä kuin minkään muun meikäläisen petolinnun. Sama pesä voi olla käytössä useita vuosia. Tyypillisesti reviiirillä on myös useampia vaihtopesiä.

Turvavaljaat käytössä kanahaukan poikaspesällä. Kuva: Seppo Vähätalo, 2011.

HIIRIHAUKKA ei ole kovin valikoiva pesäpaikkansa metsätyypin tai metsän rakenteen suhteen, sopivan pesäpuun ja -alustan saanti on ratkaisevaa. Sääntönä näyttää kuitenkin olevan, että pesä rakennetaan tavallisesti jonkinlaisen aukean (pelto, suo, hakkuuaukko) laiteille. Reviirit ovat pienet; kaksi asuttua pesää saattaa sijaita alle kilometrin etäisyydellä toisistaan. Sama pesä voi olla käytössä kauan.

PIEKANAN suosituinta pesimäympäristöä ovat tunturialueella rinteiden kallioseinämät ja jokilaaksojen tanakat männiköt, havumetsäalueella laji pesii soiden, kulo- tai hakkuuaukioiden reunoissa. Puissa sijaitsevat pesät on muista suurista haukoista poiketen usein rakennettu näkyvästi aivan latvaan kalasääsken tapaan. Sääksen pesästä piekanan pesän erottaa rakennusainesten perusteella: sääksi rakentaa pesänsä paksuhkoista kapuloista, piekana ohuemmista risuista ja tuoreista oksista. Pesä voi olla käytössä useita vuosia.

PIENET FALCO-LAJIT eivät rakenna itse pesäänsä, joten pesimämaasto määräytyy pitkälti tarjolla olevien vapaiden pesäalustojen mukaan. Valtaosa tuulihaukan pesistä on nykyisin viljelysmailla latojen seiniiin kiinnitetyissä pesälaatikoissa. Nuoli- ja ampuhaukan tapaan tuulihaukka pesii myös vanhoissa variksenpesissä, joten näiden lajien pesiä on etsittävä sieltä, missä variksenpesiä on tarjolla. Nuolihaukalle tekopesäksi käy kuusen tai männyn yläosaan, hyvälle näköalapaikalle, laitettu pesälaatikko tai kori.

3) Tarkistusinventointi lentopoikasaikaan heinäkuussa

Tutkimusruutu käydään järjestelmällisesti läpi samaan tapaan kuin pesäpoikasai-kaankin. Tämä on ehkä maastotyön hauskinda ja jännittävintä aikaa; petolintu-poikueet melskaavat metsissä ja hakamailla ja ovat suhteellisen helposti löydettävissä. Työvaiheen tärkeimpiä tavoitteita ovat

a) pesinnän onnistumisen toteaminen aiemmin löydettyjen pesien osalta (selvisivätkö poikaset lentoon?) ja

b) kokonaan uusien pesien löytäminen "varastoon seuraavaa vuotta varten".

Monien lajien pesät ovat parhaiten juuri näillä heinäkuuisilla retkeilyillä löydettävissä. Haukka-poikueet viettävät lentoonlähtöä seuraavat lähiviikot pesän läheisyydessä ja usein yöpyvät totuttuun tapaan pesässä, mikä on omiaan helpottamaan itse pesän löytymistä. Nyrkkisääntö: kun poikue löytyy, on pesä muutaman sadan metrin säteellä siitä.

5.1.2 Pöllöt

1) Reviirien kartoitus

Tammi-maaliskuun vaihteesta toukokuun alkuun ilta- ja aamuhämärän välisenä aikana tutkimusruudussa suoritettavat pöllökuunteluretket sopivat useimmille lajeille asuttujen reviirien määrittämiseksi. Kaikki yksilöt eivät kuitenkaan aina huutele omaehtoisesti, joten apuna voidaan käyttää atrappia kuten pilliä tai nauhuria. Ruutulomakkeen lisätiedoissa mainitaan, mikäli atrappia on käytetty.

2) Pesien etsintä

Pöllöpesien etsintään pätee pitkälti se, mitä on aiemmin sanottu päiväpetolintujen yhteydessä. Niinpä kalkit, höyhenet ja oksennuspallot istumapuiden alla paljastavat pesän olevan lähellä. Joidenkin lajien emolinnut (suo- ja hiiripöllö, isot Strix-lajit) saattavat olla hyvin aggressiivisia ja päälleikäviä pesän välittömässä läheisyydessä pienten poikasten aikaan ja siten paljastaa pesän sijainnin. Yöaikaan poikasten sihahtavat tai piipittävät ruoankerjuuäänät ovat lähietäisyydellä avuksi pesää paikallistettaessa.

Helmipöllön poikaspesä. Kuva: Pia Rännänen, 2011.

Kolopesijäpöllöjen löytämiseksi on yksinkertaisesti tarkastettava alueen kaikki kolot (tikankolat ja sitä suuremmat), pöntöt ja savupiippumaiset pötkelönpäät. Helmipöllön erikoisuutena on tulla pesäkolon suulle kurkistelemaan häiritäessä (tosin kaikki yksilöt eivät kurkistele). Varpuspöllö ei käyttäydy näin, mutta paljastaa pesäpuunsa usein poikasaikana perustamalla saalisjätteistä pesän alle tunkion. Kolopesijöistä tietyn tyyppistä maastoa suosii etenkin hiiripöllö, jonka mieluisaa pesimäympäristöä ovat kulo- tms. aukeat, jossa on runsaasti kelo- ja kolopuita tarjolla.

Avopesijäpöllötkään eivät itse rakenna pesäänsä; maapesijät pyöräyttävät maahan pesäkuopan ja puuhun pesijät käyttävät pesäalustana vanhoja variksen ja suurten haukkojen pesiä.

HUUHKAJAN pesäpaikat ovat kallioisilla seuduilla jyrkenteillä ja rinteillä. Laji suosii aurinkoisia etelärinteitä, koska aloittaa pesintänsä lumen vielä usein ollessa maassa. Alavammilla mailla pesäpaikat sijaitsevat kivikkoisilla harvametsäisillä kankailla. Itse pesä on syvennys maassa kalliojyrkänteen pengermällä, tasaisemmassa maastossa puun juurella, kivenlohkareen kupeella, kaatuneen puun juurakon tai pienen kuusen alla jne. Huuhkaja voi olla pesäpaikalla arvaamaton ja aggressiivinen.

Huuhkajan pesällä tulisi käydä ensi kertaa vasta isojen poikasten aikaan kesäkuussa: laji hylkää pesän munavaiheessa helposti yhdestäkin käynnistä ja vielä pienten poikasten aikaankin pesän tuhoutumisriski on suuri. Tämä on syytä pitää mielessä uusien pesien etsintää suunniteltaessa.

SARVIPÖLLÖ suosii kosteita niitty- ja rantamaita. Pesät ovat lähellä aukeiden reunoja mitä erilaisimmissa metsikoissa vanhassa variksen tai harakan pesässä.

SUOPÖLLÖN pesä on ehkä muita pöllöjä helpommin löydettävissä. Koiras vaappuu huomiota herättävää soidinlentoaan sekä päivällä että yöllä. Maassa kasvilli-

suuden kätöksä sijaitseva pesä löytyy parhaiten seuraamalla saalismyyrien kuljetusta pesälle. Hyvinä myyrävuosina saattaa useampi asuttu pesä sijaita vain joitakin satoja metrejä toisistaan.

LAPINPÖLLÖN pesimäympäristöä ovat vanhat havu- ja sekametsät soiden ja aukoiden laitamilla, missä laji pesii vanhoihin haukan-, lähinnä kanahaukan ja piekananpesiin.

3) Inventointi pesästä lähteneiden poikasten aikaan

Useimpien pöllölajien poikaset lähtevät pesästä jo hieman ennen lentokykyisiksi tuloaan ja hajautuvat pesän lähiympäristöön. Juuri tähän aikaan ovat pöllöpoikueet helpoiten löydettävissä poikasten huutelun perusteella. Kun esimerkiksi sarvipöllöpoikue löytyy, on muistettava myös hakea se lähellä oleva variksenpesä, jossa pesintä on tapahtunut. Pöllön asuttaman variksenpesän tunnistaa pesän reunoille ja pesäpuun oksiin tarttuneista tuuheista pöllönhöyhenistä.

6 Havaintojen tulkinta

Laskettava yksikkö on reviiriä hallussaan pitävä pari. Reviirit jaetaan kahteen luokkaan: (1) reviirit, joilta on löytynyt asuttu pesä tai lentopoikue, ja (2) muut asutut reviirit. Kultakin reviiriltä lasketaan mukaan vain yksi asuttu pesä, johon on varmasti munittu (parilla voi lisäksi olla koristeltuja vaihtopesiä). Reviireiltä, joilta munapesää ei löydy, voi löytyä yksi tai useampia koristeltuja pesiä. Näistä lasketaan mukaan vain yksi. Kaikkien mukaan laskettavien pesien on oltava ruudun rajojen sisäpuolella.

Lentopoikueista, joiden pesiä ei ole löytynyt, lasketaan mukaan vain ne, jotka voidaan olettaa ruudussa syntyneiksi. Lentopoikueita, jotka on tavattu ruudussa, mutta joiden tiedetään olevan lähtöisin ruudun ulkopuolelta, ei lasketa mukaan.

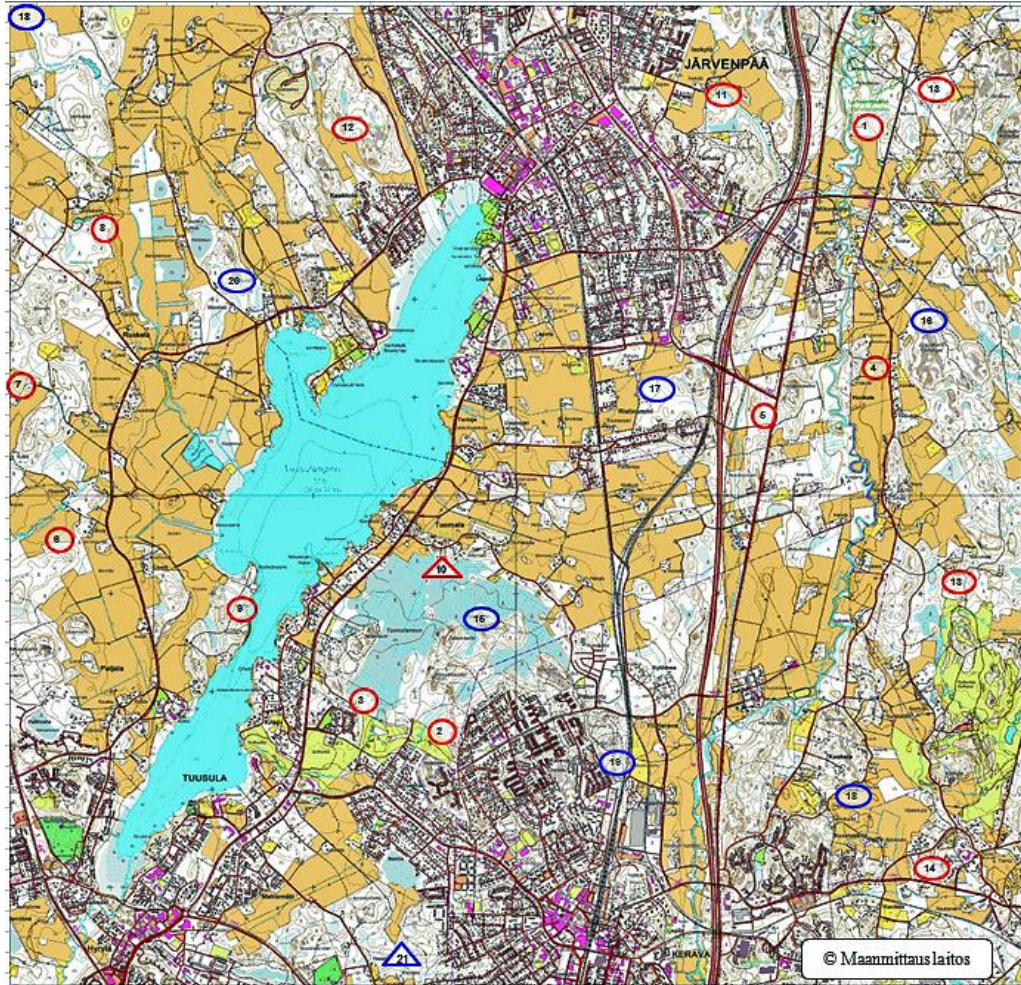
Reviireistä, joilta ei ole löytynyt pesiä, lasketaan mukaan ne, joiden ydinalueet (reviirihavaintojen painopistealueet) osuvat ruudun rajojen sisäpuolelle. Reviiri tulkitaan asutuksi, jos siltä on (paitsi löydetty asuttu pesä tai poikue) todettu koiraan tai naaraan yhteissoidinta, toisen sukupuolen soidinta, tai havaittu pitkäaikaisen oleskelun merkkejä. Reviirit tulkitaan samoin vuodesta toiseen.

7 Petolintulomakkeiden täyttäminen ja tulosten raportointi

Petoruutulomake täytetään joka syksy. Ruutulomakkeen tiedoista saadaan käsitys petolintujen kannanvaihteluista. Ruutulomakkeen mukana palautetaan petoruutukartta, johon on merkitty ruudulla havaitut pesät ja reviirit.

Pesäilmoituslomake täytetään pesimäkauden jälkeen kaikista löytyneistä petolintun pesistä. Pesäpaikan seurannalla saadaan koottua tiedot pesän historiasta ja turvataan pesän olemassaolo aiempaa paremmin. Pesän tiedot siirretään Eläinmuseolla pesärekisteriin, jossa jokaisella pesällä on oma tunnistenumerosa. Vuonna 2012 otetaan käyttöön Eläinmuseon Lintuvaara-palvelun kautta toimiva tietojen

PETOLINTURUUTU		670 : 339		v. 2011							
1	Accgen	pesä	11	Ciraer	pesä	21	Glapas	reviiri	31		41
2	Accgen	pesä	12	Falsub	pesä	22			32		42
3	Accnis	pesä	13	Falsub	pesä	23			33		43
4	Butbut	pesä	14	Falsub	pesä	24			34		44
5	Butbut	pesä	15	Bubub	pesä	25			35		45
6	Faltin	pesä	16	Asiotu	pesä	26			36		46
7	Faltin	pesä	17	Asiotu	poikue	27			37		47
8	Faltin	pesä	18	Stralu	pesä	28			38		48
9	Faltin	pesä	19	Glapas	pesä	29			39		49
10	Faltin	reviiri	20	Glapas	pesä	30			40		50

Esimerkkikartta. Ruutuvastaava toimittaa Eläinmuseolle petokartan ruutulomakkeen tietojen tueksi.

tallennustoiminto. Tällöin pesätarkastajalla on pääsy pesärekisterissä oleviin pesätietoihinsa, joita voi korjata ja päivittää.

Rengastajat täyttävät lisäksi petolinturengastajan yhteenvetolomakkeen pesimäkauden jälkeen. Lomakkeella ilmoitetaan tiedot kunkin rengastajan "vakiorengastusalueellaan" tarkastamista petolinnunpesistä ja reviereistä. Pääsääntöisesti kukin rengastaja ilmoittaa oman rengastus- ja vastualueensa pesät. Kukaan pesä tulisi ilmoittaa tällä lomakkeella vain kerran. Alueilla, joilla toimii useita rengastajia, sovitaan siitä, kuka ilmoittaa mitkäkin pesät. Yhteenvetolomakkeilla ilmoitetuista tiedoista saadaan käsitys pesimistuloksen alueellisesta vaihtelusta.

Lomakkeilla on hyvä mainita lyhyesti muutamalla sanalla pesimävuoden olosuhteista: myyrien ja muun ravinnon saatavuudesta, pesätuhoista, ihmisen aiheuttamista häiriöistä jne.

Lomakkeita ja niiden täyttöohjeita saa Eläinmuseon rengastustoimiston [tiedostoja-kelusta](#).

Lomakkeet palautetaan Eläinmuseolle syksyllä maastotöiden päätyttyä. Lomakkeiden mukana toimitetaan myös ruutukartta, jolle on merkitty numeroiduin ympäröin ko. vuonna asutut pesät, lentopoikueet ja varmojen reviirien ydinalueet. Kartan mukaan liitetään vastaavasti numeroitu luettelo pesistä, lentopoikueista ja reviireistä (esim.1. ACCGEN, munapesä; 2. ASIOTU, poikue; 3. BUTBUT, reviiri, jne.). Karttapohjia saa pyynnöstä Eläinmuseon Petolintuseurannasta.

8 Laskennan toistaminen seuraavina vuosina

Ruutu pyritään tutkimaan vuodesta toiseen mahdollisimman samalla tavalla. Mikäli vain tietty osaruutu saadaan vuosittain tutkituksi tehokkaasti, se pidetään samana vuodesta toiseen. Jos maastotyön teho jonakin vuonna poikkeuksellisesti kasvaa tai laskee, pyydetään tästä liittämään lyhyt selostus lomakkeen reunaan.

9 Pesälomake, petolintujen pesärekisterin perusta

Petolinnun pesärekisteri koostuu pesälomakkeista, joilla ilmoitetaan mm. pesän koordinaatit 1 m:n tarkkuudella, pesimistulos, pesäuhojen syyt ja kuvaillaan pesäpaikka (mm. metsätaloudellinen käsittelyaste). Varsinaisilta seurantaruuuilta täytettävien pesäilmoitusten lisäksi pesärekisteriin kerätään mahdollisimman paljon lomakkeita myös ruutujen ulkopuolisista pesistä.

Pesälomake täytetään kaikista asutuista pesistä ja niistä autioituneista petolinnunpesistä, joilla on todettu asumisen merkkejä kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana. Huomaa, että asuttuja pesiä ovat myös koristellut, tai kaavitut pesät, joihin ei ole lainkaan munittu, ja muninnan jälkeen tuhoutuneet pesät (pesän sisuksista löytyy useimmiten jokunen tuore munansiru).

Voit edistää petolintujen suojelua ja seurantaa täyttämällä pesälomakkeita, vaikka et varsinaiseen ruutuseurantaan osallistuisikaan.

10 Mitä petolinnuillemme kuuluu?

Petolintuseurantaan palautettujen lomakkeiden tiedot kootaan Petolintuseurannassa ja julkaistaan vuosittain BirdLife Suomen julkaisemassa Linnut-vuosikirjassa. Linnut-vuosikirja on tutkimukseen keskittyvä julkaisu. Siinä on muun muassa laajat vuosikatsaukset rengastuksesta, petolinnuista, uhanalaisista lajeista ja harvinaisuuksista. Vuosikirja ilmestyy kerran vuodessa.

PALAUTA PETORUUTULOMAKKEET, PESÄLOMAKKEET JA YHTEENVETOLOMAKKEET ELÄINMUSEOON SYYSKUUN LOPPUUN MENNESSÄ!

Petolintuseuranta pähkinänkuoressa!

- verkostoidu muiden kanssa. Apua saa Eläinmuseolta.
- laita pönttöjä ja tekopesiä
- pöllökuuntelut, tähystykset ja pesien etsintä...
- havainnot kartalle ja muistiinpanot vihkoon
- alkusyksyllä ruutulomake, petolinturengastajan yhteenvetolomake ja pesälomakkeet postiin!

Kanahaukan poikaspesä. Kuva: Pia Rännänen, 2011.